ВІДГУК

офіційного опонента проректора з науково-педагогічної, наукової та інноваційної діяльності, професора кафедри економіки та підприємницької діяльності Вінницького національного аграрного університету ***Гончарук Інни Вікторівни*** на кваліфікаційну роботу ***Гука Ярослава Володимировича*** на тему: ***«Альтернативна енергетика як фактор ефективного розвитку сільських територій»*** на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із напрямами науково-дослідних робіт

Альтернативна енергетика має важливе значення для розвитку сільських територій України, особливо в часи воєнного стану. Сьогодні відновлювальні джерела енергії можуть значно зменшити залежність від традиційних джерел енергії, які є дефіцитними та мають негативний вплив на екологізацію територій. На відміну від великих міст, сільські райони часто стикаються з проблемами доступу до енергетичних ресурсів через віддаленість, недостатній розвиток інфраструктури або високі витрати на транспортування енергії. Використання сонячних панелей, вітрових турбін чи біоенергетичних установок дозволяє забезпечити енергетичну незалежність і знизити витрати на енергоресурси для жителів сільських територій.

Забезпеченість альтернативними джерелами енергії є вагомим фактором економічного розвитку сільських територій. Мотивуючи інвесторів забезпечувати розвиток сонячних, вітрових електростанцій та генерації біогазу і біометану, можна створити нові робочі місця, пов'язані з монтажем, обслуговуванням і ремонтом енергетичних установок. Це сприяє розвитку місцевого бізнесу, покращенню економічного становища та зменшенню рівня безробіття на селі, що є одним із важливих аспектів енергетичної, економічної та екологічної безпеки сільських територій.

Розвиток альтернативної енергетики в сільських територіях має важливе значення для підвищення якості життя місцевого населення. Зменшення витрат на енергоресурси дозволяє знижувати комунальні платежі, а наявність надійного енергопостачання робить можливим упровадження новітніх технологій у сільському господарстві, таких як автоматизовані системи поливу або інноваційні методи обробки ґрунту. Всі ці фактори сприяють підвищенню комфортності та конкурентоспроможності сільського життя.

Сучасні виклики актуалізують проблему розвитку сільських територій з урахуванням поліпшення та розбудови енергетичної інфраструктури завдяки розвитку альтернативної енергетики на селі.

Тому обрана здобувачем тема дослідження є актуальною в умовах сьогодення та присвячена розвитку сільських територій з урахуванням саме розвитку альтернативної енергетики в селі.

Дисертаційна робота є завершеним дослідженням, виконана відповідно до тематики наукових досліджень навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» (номер державної реєстрації №0114U007032) та до тематики

науково-дослідних робіт кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування ЗВО «Подільський державний університет», зокрема науково-дослідної теми: «Удосконалення системи управління розвитком суб'єктів господарювання та сільських територій» (номер державної реєстрації 0123U103852).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення з науковою роботою Гука Ярослава Володимировича «Альтернативна енергетика як фактор ефективного розвитку сільських територій» дає змогу зробити висновок, що теоретико-методичні й прикладні розробки, сформульовані висновки та пропозиції мають належний ступінь обґрунтованості та достовірності. Всі подані аспекти базуються на наукових працях вітчизняних та іноземних науковців і практиків, законодавчих і нормативних актах у сфері енергетики та економіки, інтернет-ресурсах даних аналітичних і статистичних джерел. Для вирішення сформульованих у роботі завдань використано методологічний і методичний інструментарій, який складають такі методи як: історичний метод - при дослідженні еволюційної складової розвитку альтернативної енергетики, метод аналізу та синтезу - при дослідженні динаміки розвитку альтернативної енергетики на сільських територіях, метод порівняння - при дослідженні видів енергетичних ресурсів, що використовуються у сільських територіях. Також використані специфічні методи дисертаційного дослідження: соціологічного вибіркового опитування, графічний, економіко-статистичні методи, метод експертних оцінок.

Наукова новизна положень і отриманих результатів

Дисертаційна робота «Альтернативна енергетика як фактор енергетичного розвитку сільських територій» містить змістовно й логічно структурований матеріал, який у повній мірі розкриває тему дослідження.

У ході виконання дисертаційної роботи отримано такі результати:

удосконалено:

- понятійний механізм та сутнісне наповнення визначень та понять альтернативної та відновлюваної енергетики, вивчення еволюційного аспекту розвитку альтернативної енергетики та його систематизації;

- організаційний алгоритм розбудови енергетичної інфраструктури на сільських територіях за рахунок оборонних заходів в умовах воєнного стану в Україні.

набули подальшого розвитку:

- обґрунтування запровадження передового досвіду діяльності підприємств, що виробляють альтернативну енергетику на сільських територіях як галузі, що сприяє розвитку «зеленої» економіки;

- систематизація наукових підходів до вивчення особливостей упровадження альтернативної енергетики на теренах сільських громад, удосконалення інфраструктури села завдяки альтернативній енергетиці;

- обґрунтовано методику оцінки впливу на розвиток альтернативної енергетики в селі за допомогою освітніх, дорадчих та громадських організацій, виробництво альтернативної енергетики на сільських територіях.

Обґрунтованість та вірогідність наукових результатів забезпечується коректністю постановки завдань, застосуванням статистичних та експертних

методів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів. Теоретичні висновки здобувача та отримані теоретико-практичні результати є базисом для використання на практиці та рекомендуються для вирішення завдань покращення добробуту сільських жителів за рахунок реалізації програм, що стимулює розвиток альтернативної енергетики та дозволить диверсифікувати сільськогосподарське виробництво, покращити інфраструктуру на сільських територіях. Все, що в своїй роботі запропонував дисертант використано в Більче-Золотецькій ОТГ при написанні стратегії розвитку ОТГ (довідка № 489 від 14.11.2024 р.). Здобутки автора також використано при розробці програми розвитку сільських територій у сфері організації енергетичної інфраструктури (довідка № 42/06-24 від 18.09.2024 р.). Також результати дисертаційного дослідження здобувача використані при розробці плану роботи на 2023-2024 р. «Хмельницькобленерго» м. Городок.

Практичне значення виконаного дослідження

Також варто зазначити, що в роботі здобувач приділив значну увагу вивченню еволюційних етапів розвитку альтернативної енергетики на європейському просторі з перенесенням цього досвіду на українські реалії з урахуванням воєнного стану. В роботі показано розвиток альтернативної енергетики за етапами виникнення нових економічних спрямувань, що стосуються альтернативної енергетики та їх вплив на екологічні аспекти розвитку регіонів (с. 22-26).

Автором пропонується концепція до підходів вивчення альтернативної енергетики як однієї з пріоритетних галузей економіки та виду енергетичної інфраструктури з урахуванням сучасних реалій (с. 33-35).

У другому розділі автор показує позитивний влив альтернативної енергетики на «зелену» економіку України, стимулювання її розвитку за допомогою застосування «зелених» технологій та впровадження «зеленого» тарифу (с. 55-59).

Також у другому розділі автор проаналізував використання альтернативної енергетики на теренах України та рівень її актуальності. Проаналізовано стан та вплив розвитку альтернативної енергетики на сільських територіях із урахуванням показників Тернопільської області (с. 55-59), проаналізовано рівень споживання енергетики споживачами за різними статтями.

Заслуговує на увагу запропонований здобувачем алгоритм реалізації програм розвитку сільських територій з урахуванням проєктів розвитку альтернативної енергетики на селі, запропоноване загальне тіло проєкту, яке можна використати в створенні та реалізації проєкту (підрозділ 3.3).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Основні наукові положення кваліфікаційної роботи опубліковано в 8 наукових працях із них 1 стаття у періодичному науковому виданні, що індексується у наукометричній базі Scopus, 4 статті у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз, 3 тези доповідей за матеріалами конференцій.

Судячи з опублікованих праць, що відображають зміст дисертації, то їх

кількість та обсяг дають авторові право публічного захисту дисертації.

За результатами вивчення роботи та наукових публікацій здобувача, зарахованих за темою роботи, можна стверджувати, що наукова праця оформлена згідно з нормативними вимогами, передбаченими для такого виду робіт, написана державною мовою з дотриманням наукового стилю.

Структура та обсяг дисертації

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і за обсягом становить 160 сторінок, що містить 10 таблиць, 27 рисунків, 170 найменувань у списку літературних джерел, 11 додатків.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Кваліфікаційна робота та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не містять порушень академічної доброчесності. Посилання на джерела інформації у тексті дисертації оформлено коректно.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

В цілому робота написана з дотриманням існуючих вимог, має цілісну структуру і є завершеним науковим дослідженням. Проте, не всі положення дисертації є беззаперечними і тому можна висловити окремі зауваження та дискусійні положення:

1. У першому розділі дисертації в пункті 1.3. «Понятійні фактори та державна політика розвитку альтернативної енергетики України» та в третьому розділі в пункті 3.2. «Основні інституційні засади, що сприятимуть розвитку альтернативної енергетики на селі з урахуванням європейського досвіду» інформація дещо перекликається. В першому розділі автор базується більше на українській нормативно-правові документи, а в третьому розділі - на європейські установі документи. Подання цієї інформації та її аналіз бажано би було систематизувати та аналізувати разом, щоб мати чітку картину імплементації європейського досвіду в українські реалії.

2. Робота виграла б від того, якби автор продемонстрував аналіз розвитку альтернативної енергетики на сільських територіях, урахувавши досвід кількох областей України, беручи за основу географію та особливості регіонів України.

3. Також варто зазначити, що в списку використаної літератури є повторення кількох джерел, автор зазначав джерела за використанням, а варто би було зазначити їх за алфавітом, для зручності.

4. Проведений SWOT-аналіз (аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз) є важливим інструментом стратегічного планування так само і у вивченні розвитку альтернативної енергетики, який використав автор у своїй роботі варто би було продемонструвати на прикладі конкретної ОТГ, щоб аналіз носив більш практичний характер, а не лише продемонстрований інструмент вивчення сильних, слабких сторін, можливостей та загроз розвитку альтернативної енергетики на сільських територіях (с. 79-89).

Надані зауваження мають дискусійний та рекомендаційний характер і не знижують загального високого рівня та позитивної оцінки дисертаційної роботи Гука Я.В.

Загальний висновок

Кваліфікаційна робота Гука Ярослава Володимировича на тему: «Альтернативна енергетика як фактор ефективного розвитку сільських

територій» має достатній теоретичний, методичний та практичний рівень, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття виконаних розробок, є завершеною, цілісною, самостійно виконаною науковою працею.

За рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, структурою, стилем викладення матеріалу робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (у чинній редакції) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами від 31 травня 2019 р.), а її автор Гук Ярослав Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:
проректор з науково-педагогічної,
наукової та інноваційної діяльності,
професор кафедри економіки та
підприємницької діяльності Вінницького
національного аграрного університету Інна ГОНЧАРУК

Підпис Гончарук І.В. засвідчую
вчений секретар Тетяна КОРПАНЮК